

Sygn. akt I ACa 527/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 grudnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący SSA Bożena Wiklak (spr.)

Sędziowie SA Anna Cesarz

del. SO Marta Witoszyńska

Protokolant sekretarz sądowy Lidia Milczarek

po rozpoznaniu w dniu 14 grudnia 2017 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa K. K.

przeciwko P. Zakładowi Opieki Zdrowotnej spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w P.

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 29 listopada 2016 r. sygn. akt I C 1821/16

uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie przed Sądem I instancji

i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Płocku do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania apelacyjnego.

I ACa 527/17

UZASADNIENIE

Powódka K. K. w pozwie z 22 sierpnia 2016 r. wniosła o zasądzenie na jej rzecz od P. Zakładu Opieki Zdrowotnej spółki z o.o. w P. kwoty 600.000 zł tytułem zadośćuczynienia. W uzasadnieniu pozwu wskazała, że w dniu 20 lutego 2002 r. na oddziale ginekologiczno – położniczym Szpitala Miejskiego im. (...) Trójcy w P. urodziła córkę M., która w wyniku błędów okołoporodowych popełnionych przez personel szpitala jest niepełnosprawna i wymaga całodobowej opieki. W związku z tym doszło do naruszenia dóbr osobistych powódki. Powódka doznała krzywdy przez to, że współuczestniczy w cierpieniu dziecka oraz nie może realizować w pełni roli matki i nawiązać z córką prawidłowych relacji rodzinnych.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa, podnosząc m.in. zarzut braku legitymacji procesowej biernej oraz zarzut przedawnienia.

W piśmie procesowym z dnia 17 października 2016 r. powódka wniosła o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanego także Gminę M. P.. Postanowieniem z 20 listopada 2016 r. Sąd Okręgowy w Płocku oddalił wniosek o dopozwanie Gminy M. P..

Zaskarżonym wyrokiem z 29 listopada 2016 r. Sąd Okręgowy w Płocku oddalił powództwo i zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 14.417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane na podstawie następujących ustaleń:

Powódka K. K. w dniu 20 lutego 2002 r. na oddziale ginekologiczno – położniczym Szpitala Miejskiego im. (...) Trójcy w P. urodziła córkę M.. Dziecko urodziło się niepełnosprawne. Małoletnia M. K. działająca przez przedstawicielkę ustawową K. K. wytoczyła w sprawie I C 2487/06 Sądu Okręgowego w Płocku powództwo o zadośćuczynienie i rentę przeciwko Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej w P.. Prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Płocku z dnia 29 października 2008 r. powództwo to zostało oddalone. Następnie M. K. działająca przez przedstawicielkę ustawową K. K. złożyła skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w Płocku z dnia 22 kwietnia 2009 r., sygn. akt I C 2487/06, odrzucającego apelację od powyższego wyroku, wskazując jako stronę pozwaną Gminę P.. Postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2011 r., sygn. akt II CNP 89/10 umorzono postępowanie. Ponadto z zawiadomienia K. K. toczyły się postępowania karne dotyczące możliwości popełnienia przestępstwa przez pracowników szpitala. Lekarze, opiekujący się powódką w szpitalu, zostali prawomocnie uniewinnieni.

Uchwałą nr 891/LIII.06 Rady Miasta P. z dnia 21 lutego 2006 r. likwidacji uległ (...) Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej z siedzibą w P.. W § 4 uchwały zamieszczono zapis dotyczący przejścia zobowiązań, należności oraz praw likwidowanego, po zakończeniu likwidacji, na Gminę P..

Postanowieniem Sądu Rejonowego dla m.st W. w W., XIV Wydziału Gospodarczego KRS z dnia 9 lutego 2009 r. sygn. akt WA.XIV NS-REJ.KRS. (...) wykreślono (...) Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej z siedzibą w P. z Krajowego Rejestru Sądowego.

Sąd Okręgowy, poczyniwszy powyższe ustalenia, uznał powództwo za niezasadne. Wskazał, że pozwany słusznie podniósł, że nie przysługuje mu bierna legitymacja procesowa, a wniosek powódki o wezwanie do udziału w sprawie jako pozwanego także Gminy P. nie zasługiwał na uwzględnienie. Art. 194 § 3 k.p.c. stanowi, że jeżeli okaże się, iż powództwo o to samo roszczenie może być wytoczone przeciwko innym jeszcze osobom, które nie występują w sprawie w charakterze pozwanych. Sąd na wniosek powoda może wezwać te osoby do wzięcia udziału w sprawie. Sąd nie jest związany wnioskiem powoda lub pozwanego o wezwanie osoby trzeciej w charakterze strony pozwanej i oceniając wniosek, powinien zbadać, czy istnieją przesłanki wezwania.

W ocenie Sądu pierwszej instancji przedstawiona przez stronę pozwaną argumentacja, wskazująca na brak legitymacji procesowej biernej po stronie pozwanego, jest w pełni zasadna. Z tej przyczyny Sąd ten nie uwzględnił wniosku powódki o wezwanie do udziału w sprawie Gminy P.. Sąd Okręgowy powołał się na pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyrokach z dnia 22 grudnia 1975 r., sygn. akt IV PR 274/75 i z dnia 22 lipca 2015 r., sygn. akt I PZ 10/15, zgodnie z którym Sąd procedujący w danej sprawie, nie musi uwzględniać pochodzącego od powoda wniosku, który jest oparty na art. 194 § 3 k.p.c., jeśli w toku sprawy pojawiają się okoliczności, które nie wskazują na celowość jego uznania. Taka sytuacja, zdaniem Sądu Okręgowego, ma miejsce w przedmiotowej sprawie. Powódka domagała się, aby Sąd wezwał Gminę do udziału w sprawie w charakterze pozwanego, podnosząc jednocześnie w treści swojego pisma z dnia 17 października 2016 r., że Gmina P. powinna odpowiadać na zasadzie in solidum wraz z dotychczasowym pozwanym. Wzywanie dodatkowego pozwanego w sytuacji, gdy pierwszy z nich nie posiada wcale legitymacji biernej do występowania w charakterze strony, mogłoby posiadać uzasadnienie, jeśli to żądanie oparte byłoby na art. 194 § 1 k.p.c. Taki wniosek nie został jednak przez pełnomocnika powódki złożony.

Sąd Okręgowy za chybione uznał argumenty powódki dotyczące legitymacji procesowej biernej P. Zakładu Opieki Zdrowotnej sp. z o.o. w P.. Wskazał, że powódka niezasadnie podnosi, że P. Zakład Opieki Zdrowotnej sp. z o.o. jest następcą prawnym (...) Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej z siedzibą w P.. Przedłożone przez pozwanego dokumenty jednoznacznie wskazują na fakt likwidacji poprzedniego podmiotu, który utracił byt prawny. Natomiast nowy, powstały w miejsce poprzedniego, podmiot nie przejął odpowiedzialności za zobowiązania poprzednika. Wynika to zarówno z uchwał dołączonych do odpowiedzi na pozew, jak i z przepisów prawa. Powoływanie się przez

powoda na art. 23¹ k.p. jest w niniejszej sprawie nieuprawnione, gdyż jej przedmiotem nie są roszczenia związane z wykonywaniem pracy, lecz roszczenia związane z odpowiedzialnością deliktową.

Sąd Okręgowy stwierdził, że w przypadku wezwania do udziału w sprawie Gminy P., sprawa toczyłaby się z udziałem dwóch pozwanych, z których jeden nie miałby legitymacji procesowej i co do którego pozew należałoby oddalić, nie badając innych podniesionych zarzutów. Wezwanie Gminy do udziału w sprawie wydłużyłoby zatem postępowanie.

Sąd Okręgowy pominął rozważania odnoszące się do zarzutu przedawnienia roszczenia. Na marginesie Sąd ten wskazał, że podnoszony przez powódkę argument, iż o szkodzie dowiedziała się, gdy dziecko miało 12 lat jest, niezrozumiałe.

O kosztach procesu Sąd pierwszej instancji orzekł zgodnie z art. 98 k.p.c. obciążając powódkę obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz pozwanego w wysokości jednokrotności stawki minimalnej oraz opłatą skarbową od pełnomocnictwa. Sąd ten nie dopatrywał się podstaw do zastosowania w sprawie art. 102 k.p.c.

Powyższy wyrok w całości został zaskarżony apelacją powódki, która zarzuciła:

1. naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie:

a) art. 227 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i błędne ustalenie stanu faktycznego oraz niewyjaśnienie wszystkich okoliczności mających znaczenie dla sprawy,

b) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny materiału dowodowego i wyprowadzenie z jego analizy wniosków sprzecznych z zasadami logiki i doświadczenia życiowego poprzez uznanie twierdzeń pozwanego odnoszących się do odrębnych, nie dotyczących sprawy postępowań jako dowodu w sprawie oraz nieuwzględnienie treści dokumentacji medycznej dotyczącej rzeczywistego stanu ciąży powódki na trzy dni przed porodem, jak również dokumentacji biegłych stwierdzających ewidentne błędy lekarskie po stronie lekarzy opiekujących się ciężarną powódką;

c) art. 328 § 2 k.p.c. poprzez wadliwe sporządzenie uzasadnienia wyroku, polegające na braku odniesienia się przez Sąd pierwszej instancji do twierdzeń powódki dotyczących braku przedawnienia jej roszczenia, jak również poprzez niedostateczne wyjaśnienie przyczyn, dla których Sąd pierwszej instancji nie wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanego Gminy P. obok (...) Zakładu Opieki Zdrowotnej w P. (współuczestnictwo jednolite);

d) § 15 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dn. 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie poprzez zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego kwoty wyższej niż przewidziana w tym rozporządzeniu kwota minimalna;

e) art. 102 k.p.c. w zw. z art. 98 k.p.c. poprzez obciążenie powódki kosztami zastępstwa procesowego w kwocie 14.417 zł mimo złej sytuacji finansowej powódki oraz wiedzy Sądu, że powódka nie będzie w stanie tych kosztów ponieść bez uszczerbku dla siebie i rodziny, w szczególności niepełnosprawnego dziecka;

f) art. 194 § 3 k.p.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie na skutek uznania, że wniosek powódki o dopozwanie Gminy P. był oparty na tym przepisie;

g) 194 § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i nie odniesienie żądania powódki w przedmiocie dopozwania Gminy P. do normy zawartej w tym przepisie, jak również - w przypadku uznania błędnego sformułowania żądania powódki, czemu powódka przeczy - poprzez zaniechanie rozważenia alternatywnej podstawy prawnej, jaką stanowi art. 194 § 1 k.p.c. mimo uznania legitymacji procesowej biernej Gminy P. a ponadto poprzez stwierdzenie, że dopozwaniu sprzeciwiał się zaawansowany stan sprawy, mimo że sprawa znajdowała się wstępnym etapie;

h) art. 132 § 1 k.p.c. poprzez zaakceptowanie twierdzeń i wniosków pozwanego zawartych w piśmie procesowym z dnia 23 września 2016 r. pomimo wadliwego doręczenia tego pisma pełnomocnikowi powódki.

2. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie:

a) art. 23¹ k.p. poprzez jego niezastosowanie i uznanie, że treść norm w nim zawartych nie odnosi się do przedmiotowej sprawy;

b) art. 441 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie i nie uznanie odpowiedzialności in solidum P. Zakładu Opieki Zdrowotnej oraz Gminy P. za szkodę wynikłą z czynu niedozwolonego lekarzy;

c) art. 442¹ § 2 k.c. poprzez jego niezastosowanie i nieuwzględnienie twierdzeń powódki podczas analizowania kwestii przedawnienia;

d) art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c. w zw. z art. 5 k.c. poprzez ich niezastosowanie i nie zasądzenie na rzecz powódki żądanej kwoty pieniężnej tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną w wyniku urodzenia niepełnosprawnej córki mimo oczywistych przesłanek uzasadniających uwzględnienie tego żądania.

Wskazując na powyższe zarzuty, apelująca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Pozwany w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie i zasądzenie powódki kosztów zastępstwa procesowego.

Na rozprawie apelacyjnej powódka podniosła, że postępowanie przed Sądem pierwszej instancji było dotknięte nieważnością z uwagi na to, że działający za powódkę pełnomocnik nie był właściwie umocowany.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest o tyle zasadna, że skutkuje uchyleniem zaskarżonego wyroku na podstawie art. 386 § 2 k.p.c.

Zgodnie z art. 187 § 1 k.p.c. pozew powinien czynić zadość warunkom pisma procesowego. Warunki te zostały określone w przepisie art. 126 k.p.c., który w § 1 punkcie 4. stanowi, że każde pismo procesowe powinno zawierać podpis strony albo jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika. Do pisma należy dołączyć pełnomocnictwo, jeżeli pismo wnosi pełnomocnik, który przedtem nie złożył pełnomocnictwa (§ 3).

Z treści znajdującego się w aktach sprawy pozwu wynika, że pozew został wniesiony przez pełnomocnika będącego adwokatem. Na ostatniej stronie pozwu nie widnieje jednak podpis osoby, która go sporządziła, lecz kserokopia podpisu. Załączone do pozwu i znajdujące się na k. 11 akt sprawy pełnomocnictwo, udzielone przez K. K. adwokatowi M. C., także nie jest oryginałem dokumentu, lecz nie potwierdzoną za zgodność z oryginałem kopią. Z treści pełnomocnictwa wynika, że pełnomocnictwem tym K. K. upoważniła adwokata M. C. do reprezentowania jej jako przedstawicielki ustawowej córki M. K..

W świetle powyższych uwag należy stwierdzić, że inicjujące niniejsze postępowanie pismo procesowe w ogóle nie zostało opatrzone podpisem adwokata, który je sporządził. Wnoszący pozew adwokat posłużył się przy tym pełnomocnictwem, które upoważniało go do dochodzenia roszczeń na rzecz małoletniej M. K., a nie na rzecz powódki K. K..

Zgodnie z art. 379 pkt 2 k.p.c. nieważność postępowania zachodzi, jeżeli strona nie miała zdolności sądowej lub procesowej, organu powołanego do jej reprezentowania lub przedstawiciela ustawowego, albo gdy pełnomocnik strony nie był należycie umocowany. Wyodrębnienie błędów postępowania powodujących nieważność spośród innych uchybień procesowych, które mogą stanowić zarzuty apelacyjne, uzasadnione jest wagą tego rodzaju „uchybień”. Wobec tego skarżący nie musi wykazywać związku przyczynowego między uchybieniem procesowym powodującym nieważność postępowania a wynikiem sprawy. Sąd apelacyjny, uwzględniając te uchybienia z urzędu lub na zarzut skarżącego, również nie bada tej kwestii.

Skutki nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji powinny być, jeżeli to możliwe, naprawione przez sąd drugiej instancji przy rozpoznawaniu sprawy na skutek apelacji (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 23 maja 2012 r., III CSK 274/11).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego uznano możliwość następczego zatwierdzenia przez stronę czynności procesowej dokonanej w jej imieniu przez osobę działającą bez pełnomocnictwa, jeżeli osoba ta mogła być pełnomocnikiem tej strony. Uznaje się, że w razie takiego zatwierdzenia nie zachodzi wypadek nienależytego umocowania pełnomocnika strony powodujący nieważność postępowania (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2009 r., III CZP 118/08, OSNC 2009, nr 6, poz. 76, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 2000 r., IV CKN 1137/00 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 września 1998 r., II CKN 529/98 z dnia 18 listopada 2005 r., IV CZ 112/05 i z dnia 8 lipca 2011 r., IV CSK 502/10).

W rozpoznawanej sprawie nie zachodzi jednak możliwość naprawienia przez Sąd Apelacyjny skutków nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji. Złożony pozew oprócz tego, że został wniesiony przez pełnomocnika nie posiadającego umocowania do jego złożenia, jest bowiem dotknięty także brakiem formalnym polegającym na braku podpisu. W postępowaniu apelacyjnym nie jest zatem możliwa sanacja uchybienia w postaci braku reprezentacji powódki przez należycie umocowanego pełnomocnika.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny uchylił zaskarżony wyrok na podstawie art. 386 § 2 k.p.c., zniósł postępowanie przed sądem pierwszej instancji i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Płocku, który podejmie czynności zmierzające do uzupełnienia braków formalnych, jakimi jest dotknięty inicjujący postępowanie w sprawie pozwu.